

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ СУЧАСНИХ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ»

Шифр за навчальним планом: **ВВ2.03**
освітньої програми **Початкова освіта**
галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**
спеціальності **013 Початкова освіта**
освітнього рівня **магістр**

II курс, 3-й семестр

1. Опис дисципліни

Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Кількість кредитів - 6		Методи навчання: 1. За джерелом передачі інформації: <i>словесні, наочні, практичні.</i> 2. За рівнем пізнавальної активності: <i>пояснювально-ілюстративні; репродуктивні; дослідницькі</i> 3. За логікою розгортання змісту: <i>індуктивні, дедуктивні, традиційні</i>
Загальна кількість годин – 180		
<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Лекції:		
-	8	
Семінарські (практичні) заняття:		
-	10	
Лабораторні заняття:		
-	-	
Самостійна робота:		
-	162	
Тижневе навантаження (год.)		Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи
- аудиторне: 18 год. - самостійна робота – 162 год.		
Мова навчання - українська		Форма підсумкового контролю: залік

Предмет вивчення навчальної дисципліни: психологічні особливості сучасного молодшого школяра, врахування особливості розвитку інтелектуальної, емоційно-вольової та особистісної сфери молодшого школяра в організації освітнього процесу у початковій школі.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Психологічні основи навчання сучасних молодших школярів» враховує попередню підготовку студентів із навчальних курсів: «Філософія освіти», «Психолого-педагогічні технології», методики вивчення освітніх галузей у початковій школі, «Організації наукових досліджень» та забезпечує базу для написання кваліфікаційної роботи та проходження науково-дослідницької та переддипломної практик.

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання освітнього компоненту «Психологічні основи навчання сучасних молодших школярів»: оволодіння студентами системою загально-теоретичних знань з дитячої психології та психології молодшого шкільного віку; усвідомлення значущості знань про віковий розвиток молодшого школяра як необхідної умови професійної майстерності вчителя початкової школи; формування практичних умінь та навичок використання знання психологічних особливостей сучасного молодшого школяра у професійній діяльності вчителя початкової школи.

Основними завданнями вивчення освітнього компоненту «Психологічні основи навчання сучасних молодших школярів» є:

- формування знань про новоутворення, сенситивні періоди та провідні види діяльності молодшого школяра; вивчення факторів і умов формування особистості молодшого школяра;
- практичне використання знань з психології сучасного молодшого школяра для оптимізації освітнього процесу у початковій школі;
- аналіз проблем і деформацій психічного розвитку дітей в умовах сучасного українського суспільства, розробка шляхів їх профілактики та корекції;
- формування знань і умінь використання сучасних методів наукового дослідження з метою моніторингу особливостей розвитку інтелектуальної, емоційно-вольової та особистісної сфери молодшого школяра;
- формування умінь створення та застосування програм корекції та розвитку інтелектуальної, емоційно-вольової та особистісної сфери дітей молодшого шкільного віку;
- здійснення навчально-виховної роботи з молодшого шкільного віку на основі знань індивідуально-вікових особливостей;
- формування практичних умінь та навичок створення оптимальних умов для психічного розвитку як окремої особистості, так і дитячих колективів початкової школи НУШ.

II. Основні результати навчання та компетентності, які формуються:

Інтегральна компетентність:

Здатність самостійно та комплексно розв'язувати задачі в сфері початкової освіти, у професійно-педагогічній та науково-пошуковій діяльності вчителя дослідницького та інноваційного характеру.

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПР 3: Застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.	ЗК1 Здатність до гнучкості мислення, його абстрактності та критичності, аналізу та синтезу;
2	ПР 4: Створювати особисту методичну систему навчання здобувачів початкової освіти предметів початкової школи, адаптувати її до різних умов освітнього процесу.	ЗК 2: Здатність до креативності та генерування нових ідей у професійно-педагогічній діяльності;
3	ПР 9: Планувати, організувати і здійснювати наукові (експериментальні) дослідження у сфері початкової освіти; аналізувати, узагальнювати й презентувати результати дослідження; аргументувати власну наукову позицію.	ЗК 3: Здатність здійснювати науково-прикладні дослідження на відповідному рівні;
4	ПР 10: Складати програму саморозвитку та самовдосконалення, обирати ефективний інструментарій самопрезентації результатів власної професійної діяльності, створювати власний професійний імідж.	ЗК 4: Здатність здійснювати професійно-педагогічну та науково-дослідницьку діяльність з виявом ініціативності та підприємливості;
		ЗК 6: Здатність до здійснення педагогічної діяльності з розумінням її значущості для розвитку суспільства та врахуванням важливості свого впливу на вирішення соціальних проблем.
		СК 3: Здатність застосовувати інноваційні технології в навчанні освітніх галузей початкової школи в стандартних, нестандартних та невизначених ситуаціях.
		СК 6: Здатність моделювати, проектувати та

	реалізувати науково-експериментальну діяльність в системі початкової освіти в широких мультидисциплінарних контекстах, нових або незнайомих середовищах за наявності неповної чи обмеженої інформації.
--	--

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **6 кредитів ЄКТС 180** годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (Семинарські)	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (Семинарські)	СРС	
Змістовий модуль I. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці..										
1	Тема 1.1. Загальна психологічна характеристика ситуації розвитку молодшого школяра.	-	-	-	-	3	1	-	12	
2	Тема 1.2. Розвиток пізнавальних психічних процесів у молодшому шкільному віці.	-	-	-	-	4	2	2	30	
3	Тема 1.3. Розвиток емоційно-вольової сфери в молодшому шкільному віці.					3	1	2	30	
4	Тема 1.4. Розвиток особистісної та комунікативної сфер в молодшому шкільному віці.					3	1	2	30	
Змістовий модуль II. Психологічні основи забезпечення освітнього процесу сучасної початкової школи										
5	Тема 2.1. Психологічні особливості учбової діяльності молодших школярів.	-		-	-	2	2	2	30	
6	Тема 2.2. Формування особистості молодшого школяра в освітньому процесі НУШ.	-		-	-	3	1	2	30	
Разом: 180 годин		-	-	-	-	18	8	10	162	

IV. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці.

Тема 1. Загальна психологічна характеристика ситуації розвитку сучасного молодшого школяра.

Зміст теми:

Особливості вікової періодизації та основні критерії виділення вікових періодів. Теорія поколінь та її використання в сучасній педагогіці та психології.

Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. Сучасні діти початкової школи – діти цифрового покоління.

Проблеми дітей у сучасному суспільстві: необмежений доступ до інформації та існуючі проблеми соціалізації інформаційної епохи. Переваги і недоліки сучасного підростаючого покоління. Особливості новоутворень «цифрових дітей»: зниження об'єму слухової пам'яті, погіршення уваги, кліпове (NET) мислення, втрата здатності до сприймання об'ємних текстів, неможливість зосередитись, заміна вирішення задачі перебором варіантів, та шляхи їх вирішення в НУШ.

Особливості психічного розвитку дитини в молодшому шкільному віці.

Анатомо-фізіологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці. Формування ставлення до школи, учителів і учнівських обов'язків. Засвоєння правил поведінки. Труднощі, які виникають на початку шкільного навчання.

Провідний вид діяльності в молодшому шкільному віці. Новоутворення молодшого шкільного віку: довільність психічних процесів, внутрішній план дій, рефлексія, самоконтроль. Основні протиріччя психічного розвитку молодшого школяра.

Тема 2. Розвиток пізнавальних психічних процесів в молодшому шкільному віці.

Зміст теми:

Розвиток сенсорної та перцептивної сфер. Особливості відчуттів та сприймання молодшого школяра.

Розвиток уваги. Динаміка розвитку уваги молодшого школяра. Типи та стани уваги. Причини розсіяності уваги. Основні чинники розвитку та прийоми активізації уваги. Шляхи подолання неухважності.

Розвиток пам'яті. Особливості пам'яті молодших школярів. Недоліки пам'яті молодших школярів. Ступені запам'ятовування тексту. Основні мнемічні прийоми.

Розвиток мислення. Динаміка та особливості мислительних операцій молодшого школяра. Порухення інтелектуального розвитку у молодшому шкільному віці. Прийоми розвитку мислення.

Розвиток мовлення. Особливості мовлення молодшого школяра. Динаміка розвитку мовлення молодшого школяра. Усне та письмове мовлення. Особливості читання. Формування способів розвитку думки в мовленні. Прийоми розвитку мовлення.

Розвиток уяви. Особливості уяви. Прийоми розвитку уяви.

Тема 3. Розвиток емоційно-вольової сфери в молодшому шкільному віці.

Зміст теми:

Розвиток волі. Зміни у вольовій регуляції діяльності і поведінки. Формування вольових якостей. Розвиток емоційної сфери та її особливості в молодшому шкільному віці. Емоційні порушення та їх причини. Розвиток соціальних емоцій.

Тема 4. Розвиток особистісної та комунікативної сфер в молодшому шкільному віці.

Зміст теми:

Формування характеру та соціальної поведінки. Розвиток самосвідомості та образу Я. Розвиток здібностей. Засвоєння морально-етичних якостей, норм і правил поведінки. Спілкування з дорослими та однолітками. Формування взаємовідносин, груп і колективів. Роль спілкування, гри, навчання, трудової діяльності, міжособистісних стосунків у розвитку особистості. Основні проблеми і деформації психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку в умовах сучасного українського суспільства, їх профілактика.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Психологічні основи забезпечення освітнього процесу сучасної початкової школи

Тема 5. Психологічні особливості учбової діяльності молодших школярів.

Зміст теми:

Основні компоненти учбової діяльності молодших школярів. Змістові складові учбової діяльності молодших школярів.

Цільові складові учбової діяльності молодших школярів. Мотиваційні складові учіння. Операційні складові учіння. Емоційно-вольові складові учіння. Комунікативні складові учіння. Результативні складові учіння. Контрольно-оцінні складові учіння. Ставлення учнів до учіння. Формування уміння вчитись. Вплив батьків на успіхи в навчанні дітей.

Модель навчання дітей цифрового покоління. Особливості сприймання навчальної інформації сучасними дітьми.

Причини шкільної неуспішності в молодших класах та шляхи її попередження та подолання. Сучасні погляди на проблему шкільної дезадаптації. Форми дезадаптації та корекційні заходи.

Психологічна готовність дитини 6-7 років до навчання в школі.

Психологія дітей шестирічного віку. Психологічні проблеми, пов'язані з навчанням дітей шестирічного віку. Психологічна готовність до навчання в школі. Структура психологічної готовності до навчання в школі: інтелектуальна готовність, особистісна готовність, соціально-

психологічна готовність, вольова готовність. Основні проблеми психологічної готовності 6-7 річних дітей до навчання в школі. Психологічна криза 7 років.

Тема 6. Формування особистості молодшого школяра в освітньому процесі НУШ.

Зміст теми:

Особистість молодшого школяра. Особливості засвоєння моральних норм і правил поведінки. Формування мотиву досягнення успіху та мотиву ухиляння від невдачі.

Спілкування молодшого школяра з дорослими й однолітками.

Дитячі маніпуляції у спілкуванні: причини, що породжують їх, способи реагування.

Прояви особистісного розвитку дітей молодшого шкільного віку та шляхи їх попередження та подолання.

Агресивна дитина. Типи агресії у дітей і способи побудови стосунків. Діагностичні критерії агресивності для дітей молодшого шкільного віку. Ігри і вправи для заняття агресивної енергії дітей. Рекомендації вчителям і батькам щодо поводження з агресивною дитиною.

Сором'язлива дитина. Симптоми сором'язливості. Причини сором'язливості. Рекомендації батькам сором'язливих дітей. Особливості роботи вчителя початкової школи із сором'язливою дитиною.

Тривожність та страхи дитини. Причини хворобливих, патологічних страхів. Методики виявлення тривожності і страхів дітей. Діагностична методика тривожності Поради батькам щодо зниження рівня страхів у дитини. Правила роботи з тривожними дітьми. Як гратися з тривожними дітьми Пам'ятка вчителю для роботи над страхами дитини. Корекційна методика подолання тривожності.

V. Завдання до самостійної роботи студентів та форми контролю за їх виконанням

№	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форми виконання/ звітності
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1.1. Загальна психологічна характеристика ситуації розвитку молодшого школяра.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2 Написати реферативне повідомлення «Сучасна теорія поколінь: за і проти». Завдання 3 Підготувати проект на тему: «Психолого-педагогічний аспект взаємодії вчителя початкової школи практичного з «дітьми цифрової епохи».	Словник понять Реферат Опорний конспект
2	Тема 1.2. Розвиток пізнавальних психічних процесів в молодшому шкільному віці.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2. Заповнити таблицю «Особливості проявів пізнавальних процесів молодших школярів» Завдання 3. Підібрати методики для діагностики пізнавальних психічних процесів учнів молодшого шкільного віку	Словник понять Таблиця Діагностичне портфоліо
	Тема 1.3. Розвиток емоційно-вольової сфери в молодшому шкільному віці.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2. Заповнити таблицю «Особливості прояву емоційно-вольової сфери молодших школярів» Завдання 3. Підібрати методики для діагностики емоційно-вольової сфери учнів молодшого шкільного віку	Словник понять Таблиця Діагностичне портфоліо

	Тема 1.4. Розвиток особистісної та комунікативної сфер в молодшому шкільному віці.	Завдання 1 Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2. Заповнити таблицю «Особливості прояву особистісної та комунікативної сфер в молодшому шкільному віці» Завдання 3. Підібрати методики для діагностики особистісної сфери учнів молодшого шкільного віку	Словник понять Таблиця Діагностичне портфоліо
Змістовий модуль 2			
5	Тема 2.1. Психологічні особливості учбової діяльності молодших школярів.	Завдання 1. Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2. Скласти розповідь та обґрунтувати власну точку зору: «Які методи профілактики шкільної дезадаптації Ви запропонуєте для дітей з надмірною чутливістю нервової системи, для гіперактивних дітей, для учнів зі швидкою розумовою втомлюваністю?» Завдання 3. Розробити рекомендації для вчителя щодо адаптації першокласників до шкільного навчання.	Словник понять Есе Рекомендації
5	Тема 2.2. Формування особистості молодшого школяра дитини в освітньому процесі НУШ.	Завдання 1. Складання термінологічного словника з теми. Завдання 2. Скласти психологічну характеристику учня початкової школи Завдання 3. Заповнити таблицю вікових особливостей розвитку для молодшого школяра та їх врахування в освітньому процесі початкової школи. Завдання 4. Розробити індивідуальні рекомендації для вчителя початкової школи по роботі з певною категорією учнів (на вибір: агресивні, тривожні, сором'язливі)	Словник понять Характеристика Таблиця Рекомендації

VI. Контроль якості знань студентів

6.1. Форми і методи поточного контролю та критерії оцінювання знань студентів[^]

Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи.

Методи поточного контролю: усне опитування, тести, контрольні завдання репродуктивного, творчого чи дослідницького характеру.

6.2. Форми і методи підсумкового контролю та критерії оцінювання знань студентів:

Залік.

VII. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні:

1. Кондратенко Л. Шкільні проблеми дітей інформаційної ери. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/141487958.pdf>
2. Галян О.І. Молодший школяр: психологічні аспекти виховання. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009.
3. Матвієнко О. В. Основи виховання моралі у молодших школярів. К.: «Стилос», 1999. 230 с.
4. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ: Академвидав, 2011. 373 с.
5. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодшого школяра / Упоряд. О. А. Атемасова. Х.: Вид-во «Ранок», 2010. 176 с.
6. Психологічні діагностика особливостей когнітивного розвитку молодших школярів в умовах інформаційного суспільства: монографія/ за ред. С.А.Григоренко, Л.О.Кондратенко. Кіровоград: Імекс ЛТД, 2014. 228 с
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: підруч. К.: Грамота, 2012. 503 с.

8. Шевцова Г. Г. Молодший шкільний вік: традиції та інновації в дослідженнях. *Педагогічні науки: Зб. наук. праць. Вип. LXVIII*. Херсон: ХДУ, 2015. С. 134 - 138.
9. Нова українська школа: poradnyk dla vchytela (науковометодичний посібник) [Електронний ресурс]. 2018. Режим доступу: http://ippobuk.cv.ua/images/2018/2018-02/poradnyk_vchutelu.pdf

Додаткові:

1. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / За ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Городнійчук та ін. К. : Просвіта, 2001.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 112 с. 3.
3. Кондратенко Л.О. Психологія первинної шкільної неуспішності: монографія/ Кондратенко Л.О. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 488 с.
4. Кузнецов М. А. Шкільні страхи : види, умови прояву та шляхи подолання : монографія. Харків : ХНПУ 2012. 227 с.
5. Психогімнастика у початковій школі / Упоряд. О. А. Атемасова. Х.: Вид-во «Ранок», 2010. 160с.
6. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2011. 415 с
7. Шевченко Н.О. Особистість молодшого школяра. К.: Главник, 2008. 128с.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. <https://lib.npu.edu.ua/> – бібліотека НПУ імені М.П.Драгоманова.
3. <http://dnpb.gov.ua/ua/> - Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
4. <http://nbuv.gov.ua/node/554> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
5. <https://nus.org.ua/> - сайт НУШ.
6. <https://pidru4niki.com/pedagogika/> – сайт підручників з педагогіки.

VIII. Інформація про викладача

Викладач	СЕВАСТЮК МАР'ЯНА СТЕПАНІВНА
Профіль викладача на сторінці кафедри	Доцент кафедри початкової освіти https://pf.npu.edu.ua/fakultet/struktura/kafedry/kafedra-pochatkovoiosvity/pro-kafedru-pmpn#sevastyuk-ms
Електронна адреса	m.s.sevastyuk@npu.edu.ua
Контактний телефон	м.т. 0671106189
Інформація про консультації	Консультації згідно визначеного графіку кафедри

IX. Організаційні вимоги з вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності. Політика ВК ґрунтується на засадах Положення «Про академічну доброчесність у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nauka/antyplahiat/polozhennia-pro-vchenu-radu-2>). Викладач ознайомлює здобувача вищої освіти з правилами поведінки на заняттях, користування засобами електронного зв'язку, недопущенням академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, акцентує увагу на заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань, при використанні Інтернет ресурсів зазначається використане джерело. Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

Політика щодо відвідування. Під час вивчення ВК здобувачі вищої освіти дотримуються вимог чинного законодавства України, Статуту УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/images/file/conf/2014/003456.pdf>) і Правил внутрішнього розпорядку УДУ імені М.П. Драгоманова (<https://npu.edu.ua/profkom-spivrobitnykiv?view=article&id=4480&catid=337>), відвідують заняття згідно розкладу, дотримуються етичних норм поведінки.

Усі учасники освітнього процесу дотримуються загальноприйнятих моральних принципів, правил поведінки та корпоративної культури; підтримувати атмосферу доброзичливості, відповідальності, порядності й толерантності. Відвідування занять з курсу є обов'язковим за визначеним деканатом розкладом. За об'єктивних причин (лікарняний, заява) заняття може бути відпрацьованим. Атмосфера на заняттях повинна бути творчою, відкритою до конструктивної критики. Недопустимі запізнення на заняття; списування.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Здобувачі вищої освіти можуть здійснювати перескладання результатів навчання КК відповідно до положення «Порядок організації і проведення контролю та оцінювання знань студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», «Порядок контролю якості знань студентів НПУ імені М.П. Драгоманова», «Положення про організацію освітнього процесу у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>).

Правила виконання завдань ВК: практичні та самостійні завдання виконуються вчасно та здаються викладачу у визначені ним терміни. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою (75% від максимальної оцінки). У разі неатестації перескладання відбувається з дозволу деканату.

Політика щодо конфліктних ситуацій. Вирішення конфліктних ситуацій у ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про врегулювання конфліктів у НПУ імені М.П. Драгоманова» (<https://npu.edu.ua/nmc#normatyvno-pravova-baza>). Між учасниками освітнього процесу здійснюється партнерська взаємодія, толерантність і повага до кожної особистості.